

Klemen Kocjančič

DOI: 10.2478/cmc-2023-0015

RECENZIJA

O OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE Z VIDIKA VOJAŠKE STRATEGIJE

Leta 2023 je ljubljanska založba Defensor izdala znanstveno monografijo dr. Branimirja Furlana, upokojenega brigadirja Slovenske vojske in docenta na Fakulteti za državne in evropske študije Nove univerze. Delo ima naslov **Vojaška strategija osamosvojitve Slovenije**, recenziji pa sta napisala dr. Andrej Anžič in dr. Tomaž Kladnik.

V uvodu avtor pojasni temeljni namen monografije, in sicer »(v splošnem smislu) prispevati vojaški pogled k razlagi nekaterih okoliščin in dejanj, ki so omogočili vzpostavitev samostojne Slovenije, in (v posebnem) poskusiti pojasniti vojaško strategijo, ki je v zadnji fazi njenega uresničevanja omogočila okoliščine, v katerih so bili zaščiteni nacionalni interesi in je bil dosežen končni cilj – samostojna Slovenija« (str. 14).

Nato so pojasnjeni ključni pojmi: strategija, velika ali nacionalna strategija, strategija nacionalne varnosti, obrambna strategija in vojaška strategija. Slednjo deli na razvojno in operativno vojaško strategijo, pri čemer še poudari, da je bila prav ta evolucijska, torej se je prilagajala trenutnim razmeram, potem pa je v zadnji fazi prevzela »značilnosti vojne (obrambne) strategije« (str. 28). Na koncu avtor poudari, da je z odhodom zadnjega vojaka Jugoslovanske ljudske armade (JLA) prišlo tudi do konca vojaške strategije, saj so »slovenske oborožene sile opravile svoje poslanstvo in podprle doseganje zelenega končnega stanja – samostojno in neodvisno Slovenijo« (str. 32).

Samostojno poglavje je namenjeno razlagi nacionalnih interesov in ciljev. Strnjeno, a hkrati pregledno na primeru osamosvojitve Slovenije prikaže razmerje med strateškimi nacionalnimi in vitalnimi strateškimi nacionalnimi cilji ter kako so vodili v zeleno končno stanje. Posebej so nato pojasnjeni ključni strateški dejavniki in

strateški vojaški cilji. Slednji, ki so podrejeni nacionalnim ciljem, obsegajo utrjevanje vojaške zmogljivosti in pripravljenosti, učinkovito vodenje in poveljevanje, odvracanje vojaškega posredovanja, zaščito delovanja oblasti in najpomembnejših funkcij države ter tudi onemogočanje JLA.

Sledi razlaga strateškega koncepta kot jedra vojaške strategije, ki zahteva 1) opredelitev namena, 2) opredelitev strateških vojaških ciljev, 3) presojo vojaških zahtev in okoliščin, 4) oceno razpoložljivih zmožnosti in 5) oblikovanje modelov delovanja, ki vodijo k uresničevanju osnovnega namena. Avtor kot gradnike slovenskega strateškega koncepta navede totalno obrambo, odvracalno držo, posredni pristop, humanost, onemogočanje in nadzorovano postopnost uporabe sile (str. 88). Natančno analizira strateške vojaške cilje na podlagi pred- in medvojnih dogodkov. Pri tem tudi ponudi preglednico sil in sredstev za uresničitev vojaške strategije in tudi tega, kakšne funkcije so opravljali posamezni izvajalci.

Avtor v poglavju o vojni kot strateškem konceptu poudari, »da vojaški strateški koncept ni ustvarjal okoliščin, da pride do vojne« (str. 142), temveč, da jo je vsilila JLA. O dilemi, ali je bila slovenska osamosvojitvena vojna res »prava« vojna, pravi, da »pri vojni v Sloveniji lahko govorimo o nekakšnem pojavu pretvorbe oboroženega konflikta v vojno in obratno, kar daje argumente tako tistim, ki trdijo, da je šlo za vojno, kot drugim, ki zagovarjajo oboroženi konflikt.« (p. 148). Dotakne se tudi upravičenosti vojne, ki temelji na naslednjih točkah: 1) pravična vojna, 2) legitimna odločitev, 3) pravična namera, 4) sorazmerna cena, 5) vojna kot zadnja možnost ter 6) razumno pričakovanje in tveganje (str. 151).

Že med osamosvajanjem, še toliko bolj pa med vojno, se je pokazala nujnost informacijskega delovanja kot podpornega elementa vojaške strategije. Pri tem izpostavi, da med pripravami informacijsko delovanje ni bilo opredeljeno kot del vojaške strategije, zato ga tudi avtor sam obravnava kot »civilno dejavnost v podporo uresničevanja vojaške strategije« (str. 159), ki je bilo sestavljeno iz treh elementov: iz psihološkega delovanja, zavajanja in obveščanja javnosti.

Avtor je tudi analiziral pretvorbo strateške teorije v strateško prakso, pri čemer je izpostavil pomembnost celovitega pristopa Republiške koordinacijske skupine, ki je prevzela »usklajevanje delovanja državnih organov, predvsem oboroženih sil, milice in izvajalcev civilne obrambe«, ki »ni potekalo le na republiški, temveč tudi na nižjih ravneh« (str. 169). Ker je bila slovenska stran z materialnega vidika neprimerno slabše opremljena, je bila velika pozornost glede uresničevanja vojaške strategije usmerjena v slabljenje bojne moči nasprotnika na nematerialnem delu: »Vse aktivnosti so posredno slabile bojno moralo in povzročile razpad enot. Pomeni, da so dejavnosti onemogočenja nasprotnika vzpostavile okoliščine na njegovo največjo ranljivost – moralo kot točko osredotočenja« (str. 175).

Furlan poudari tudi, da »vojaška strategija nikoli ni v celoti izdelek posameznika«, temveč pri tem sodelujejo mnogi. Kljub temu je izpostavil osebe, ki so na podlagi

svoje funkcije oziroma položaja imeli največji vpliv na oblikovanje in izvajanje vojaške strategije, in sicer načelnika narodne zaščite Toneta Krkoviča, načelnika Republiškega štaba Teritorialne obrambe majorja Janeza Slaparja, sekretarja za obrambo Janeza Janšo ter njihove najožje sodelavce.

V sklepu avtor zapiše ugotovitev: »Slovenija v tem stoletju še nima veljavne vojaške strategije, ki bi opredelila vlogo Slovenske vojske v zaščiti ali utrjevanju strateških nacionalnih interesov. Lahki bi sklepali, da strategija ni napisana in je v ozadju strateška zamisel, ki usmerja razvoj in delovanje Slovenske vojske. Vendar nas odkloni smeri njenega razvoja, ki se dogajajo skoraj pri vsaki menjavi oblasti, ovire na poti njene modernizacije ter njena slaba pripravljenost, o kateri se vrhovni poveljnik obrambnih sil in javnost vsako leto seznanjata že deset let, ne morejo prepričati, da obstaja konsistentni strateški koncept razvoja in uporabe Slovenske vojske.« (str. 195)

Prav ta trditev bi lahko bila povod, da bi vsi odgovorni, ki so vključeni v obrambni sistem, prebrali to monografijo. Na podlagi analize dokumentov, povojnih del in sodobnih vojaškostrateških dokumentov je avtorju uspelo ustvariti strnjeno, pregledno in zanimivo delo, v katerem analizira slovensko osamosvojitvev in osamosvojitveno vojno z vidika vojaške strategije. Knjiga se posledično priporoča vsem študentom, raziskovalcem in praktičnim izvajalcem vojaške strategije, pa tudi zgodovinarjem, ki se ukvarjajo s proučevanjem slovenske osamosvojitve.

.